

KINDERMISHANDELING:

De Vormen

Dit zijn de 5 vormen van kindermishandeling;

- **lichamelijke mishandeling:** het toebrengen van verwondingen zoals kneuzingen, snij-, brand- of schaafwonden, botbreuken en hersenletsel. Deze verwondingen kunnen ontstaan door slaan, stompen, schoppen en dergelijke.
- **psychische mishandeling:** het kind vernederen, kleineren, pesten, bang maken, het verbieden met anderen (bijv. leeftijdgenootjes) om te gaan en onredelijk hoge eisen van het kind stellen.
- **lichamelijke verwaarlozing:** aan het kind niet geven wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft, zoals goede voeding, voldoende slaap, medicijnen en voldoende kleding.
- **psychische verwaarlozing:** aan het kind niet geven wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft: aandacht, respect, veiligheid, warmte en liefde.
- **seksueel misbruik:** alle seksuele contacten van kinderen onder de zestien jaar met ouderen of volwassenen, die plaatsvinden tegen de zin van het kind. Ik zei net alleen tot 16 jaar omdat we het nu alleen over kindermishandeling hebben.

Nu komt het verhaal van Cécile, die als kind psychisch mishandeld is.

Cécile, 25 jaar, is psychisch mishandeld

‘Ik was het oudste kind, maar ik werd anders behandeld dan mijn broers en zusjes. Ik moest alle afwas doen voor een gezin van zes mensen. Als ik een kopje brak of beschadigde, moest ik het van mijn zakgeld betalen. Twee gebroken kopjes per week betekende geen zakgeld. Toen ik mijn broer een keer van mijn moeders knie af zag glijden, vroeg ik of ik daar mocht zitten maar ze zei nee, je bent te mager. Ik denk dat ik ongeveer zes jaar was. Tot op de dag van vandaag weet ik niet waarom mijn moeder me leek te haten.’

In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat het in de meeste gevallen om meerdere vormen tegelijk gaat.

Mishandelen of gewoon straffen?

Elk kind krijg wel eens een klap tijdens de opvoeding. Dat is geen probleem. Er is pas sprake van kindermishandeling als dat slaan zonder rede is. Het straffen heeft dan geen doel meer.

Oorzaken

Bij kindermishandeling kan men niet spreken van oorzaken. Wel zijn er een aantal factoren die een rol kunnen spelen bij het ontstaan van kindermishandeling. Deze factoren liggen bij de ouders, het kind en het gezin.

De ouders kunnen hun kind gaan mishandelen als:

- de ouders zelf een nare jeugd gehad hebben en die slechte ervaringen niet kunnen verwerken.
- ze eigenlijk geen kinderen willen hebben.
- ze hebben te hoge verwachtingen van het kind en reageren zich teleurgesteld af, omdat het kind hier niet aan voldoet
- ze zijn door diverse omstandigheden – bijv. alcohol- of drugsgebruik - niet goed in staat om problemen te verzorgen en te verhelpen.
- ze hebben weinig kennis over opvoeding in het algemeen, meestal doordat ze te vroeg een kind krijgen.

Het kind

factoren die voor het kind een risico kunnen zijn:

- het kind is ongewenst
- de ouders vinden het lelijk
- het vertoont 'moeilijk' gedrag: veel huilen, slecht slapen of eten, is erg druk
- het is gehandicapt
- het is te vroeg geboren.

Kortom, het is een kind dat niet voldoet aan de verwachtingen van de ouders of dat meer eist van de ouders dan dat zij kunnen opbrengen voor het kind.

Het gezin

Mogelijke factoren zijn:

- woon-, huwelijks- of financiële problemen
- werkloosheid of moeilijkheden op het werk.

Door een combinatie van bovengenoemde problemen kunnen spanningen bij ouders zo hoog oplopen dat ze zich gaan afreageren op hun kind. Dit geldt vooral wanneer ouders geen andere manieren weten om conflicten op te lossen dan door fysiek of verbaal geweld. Factoren bij seksueel misbruik kunnen voor een deel dezelfde zijn als die bij fysieke of psychische mishandeling en verwaarlozing. Onderzoek in Nederland naar seksueel misbruik van meisjes wijst erop dat het misbruik meestal samengaat met veel andere problemen: gebroken gezinnen, verwaarlozing en lichamelijke agressie. Wat nu precies leidt tot seksueel misbruik en wat precies de kenmerken van de plegers zijn (meestal mannen), is niet zo eenvoudig te zeggen. Vaak gaat het om mannen of jongens die vrouwen beschouwen als hun bezit, of die vinden dat vrouwen of meisjes aan hun wensen en behoeften moeten toegeven. Vandaar ook dat seksueel misbruik in feite een vorm van machtsmisbruik van mannen ten opzichte van vrouwen is, die veel heeft te maken met de opvattingen die jongens al in hun opvoeding meekrijgen. Maar het ontstaan van seksueel misbruik heeft geen duidelijke oorzaak, net zomin als fysieke of psychische mishandeling.

In principe komt kindermishandeling voor in elke bevolkingsgroep, maar het is mogelijk dat er in sociaal zwakkere gezinnen meer factoren aanwezig zijn die bijdragen aan het ontstaan van kindermishandeling. We kunnen dan denken aan een slecht en onverzorgt huis financiële problemen etc.

Gevolgen

De gevolgen van kindermishandeling zijn verschillend. Een slachtoffer kan de gevolgen zijn of haar hele leven met zich meedragen, maar dat hoeft zeker niet. In het algemeen kunnen gevolgen van kindermishandeling (lichamelijk, psychisch of seksueel) zijn:

- het zelfvertrouwen van het kind en het gevoel van eigenwaarde is weg, kan later natuurlijk wel door therapie terugkomen.
- het kind ontwikkelt wantrouwen naar andere mensen en is daardoor ook niet in staat om goede, bevredigende relaties met anderen aan te gaan of vast te houden.
- specifiek voor lichamelijke mishandeling, en met name bij heel jonge kinderen is, dat dit tot blijvend lichamelijk letsel kan leiden (doofheid, blindheid, invaliditeit).
- seksueel misbruikte kinderen kunnen op latere leeftijd problemen krijgen in hun seksuele leven.

Wat merkt de buitenwereld?

Wat de buitenwereld vaak opmerkt, is de herrie: Het geschreeuw, gebonk van de muren of een val. Dat kan je erg vragend maken. Maar als je de volgende dag vraagt wat er aan de hand was, krijg je geen duidelijk antwoord.

Vaak denken de burens of omwonende zoiets als: in onze buurt gebeurt zoiets niet. Vaak denken ze dat mishandeling alleen in andere culturen voorkomt. Dat is niet zo: Nederlandse mensen zijn net zo vaak schuldig aan mishandeling. Ook de Islam keurt mishandeling niet goed. En ook zijn het niet alleen criminelen, werkelozen en alcoholisten. Maar ook kunnen het nette, rijke en aardige mensen zijn.

Een ander misverstand is dat mensen denken dat het kind dat mishandeld wordt, het er zelf naar gemaakt zal hebben, bijvoorbeeld door zijn/haar gezeur, maar dat is geen reden om iemand te mishandelen. Kinderen die mishandeld worden, schamen zich er vaak voor. De reden daarvan is, dat ze het gevoel krijgen, dat het hun schuld is dat ze worden mishandeld. Ze kunnen dubbele gevoelens hebben: Aan de ene kant houden ze nog van degene die hun mishandelt, maar aan de andere kant haten ze die persoon verschrikkelijk. En ze kunnen heel bang zijn dat ze nog erger mishandeld worden als ze er met iemand over praten.

Liefde en boosheid

Carmen, 14 jaar

Dit geschreven stukje is van een Spaans kind, Carmen, het laat de gemengde gevoelens zien die slachtoffers van misbruik vaak voelen.

- 'Ik weet niet wat ik moet doen. Ik ben 14 en mijn vader dwingt me om seks met hem te hebben. Soms voel ik me boos en soms voel ik me vies en beschaamd. Ik wil het mijn moeder vertellen maar ik ben bang dat ze me niet gelooft. Ik ben erg in de war omdat ik soms van mijn vader houd en ik wil niet dat hij naar de gevangenis gaat. Ik wil alleen maar dat het misbruik ophoudt'.

Het feit dat iemand de mishandeling probeert te verbergen, maakt het moeilijker om op te merken dat er iets aan de hand is.

Wat kun je als buurvrouw, familielid, vriend of vriendin dan nog zien? Je moet heel attent zijn op signalen: Eèn blauwe plek zegt niet zoveel, iemand kan uitgegleden zijn. De volgende blauwe plek zegt al meer, maar weet je nog dat je de vorige keer ook al zo'n plek zag?

- Natuurlijk zijn niet alleen blauwe plekken signalen, maar botbreuken zijn dat ook. Ze kunnen de tanden uit de mond geslagen hebben, of hard op je hoofd geslagen hebben dat je opeens doof geworden bent. Voor al die verschijnselen zal de persoon in kwestie waarschijnlijk weer een verklaring hebben. Dat maakt alles weer moeilijk.

Behalve lichamelijk signalen zoals verwondingen, kun je ook signalen opvangen door het gedrag van de mishandelde.

Een mishandelde gedraagt zich vaak slaafs: proberen te voorkomen dat hij/zij iets fout doet, en als er iets mis gaat, zie je de persoon schrikken omdat ze bang zijn voor wat er gaat gebeuren.

Gezondheidsklachten kunnen ook een signaal zijn. Het zijn dan zogenaamde psychische klachten, zoals hoofdpijn, buikpijn en bijvoorbeeld slaapproblemen. Van die klachten waar de huisarts niet zo goed raad mee weet.

Ook aan bijvoorbeeld een volwassene kun je dingen opvallen als hij zijn kinderen mishandelt.

Maakt deze vernederende opmerkingen, lokt hij ruzies uit etc... Als je zulke dingen opvalt, zou je gewaarschuwd kunnen zijn en eens extra opletten, zou handig zijn. Het gekke is, dat iemand die mishandelt, helemaal niet onaardig te zijn. Sterker nog, tegen de buitenwereld doen ze vaak spontaan en erg aardig..

Wat kun je doen?

Stel, je vermoed dat je buurmeisje of buurjongetje mishandelt wordt. Stel je voor dat je over al je bezwaren bent heen gestapt – wat kun je dan zeggen, hoe kun je helpen?

Je kunt beter niet met de deur in huis vallen en vragen; word jij mishandelt. Op zo'n vraag zal iedereen gelijk 'nee' zeggen. Je kunt dus beter gewoon beginnen met bijvoorbeeld: "hoe gaat het met je?" en "je ziet er niet best uit". Dit zijn heel algemene vragen en waarschijnlijk krijg je er dan ook een algemeen antwoord op. Toch kun je daarin een aanknopingspunt vinden bijvoorbeeld: iemand zegt dat hij of zij erg slecht slaapt, dat ze gespannen is... Op zulke kleinigheden zul je dan in moeten gaan. En als blijkt dat hij/zij inderdaad mishandelt wordt, kun je eventueel ook eerst eens met de politie gaan praten over wat zij kunnen doen. Je zou ook samen met familieleden of vrienden van de ouders van het kind kunnen praten. Dit klinkt allemaal misschien wel groot en, het is ook niet gelijk het eerste wat je zult doen, maar als je om andere mensen geeft is het toch het beste om te doen..

Uit de registratiegegevens van de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling, blijkt dat er in 1997, 14.623 meldingen van kindermishandeling bij hen zijn binnengekomen. Het is echter bekend dat veel gevallen of vermoedens niet bij de deze organisatie worden gemeld. Uit Amerikaans onderzoek bleek dat in de VS drie keer zoveel kindermishandeling wordt gesignaleerd dan wordt gemeld. Of dit ook voor Nederland geldt, weten we niet zeker, maar waarschijnlijk is het hier niet veel anders. Hetzelfde onderzoek concludeert dat minstens 1,5% van alle kinderen jaarlijks wordt mishandelt. Voor Nederland zou dit betekenen dat zich per jaar tenminste 50.000 gevallen van kindermishandeling voordoen.

Signalen

Er zijn tientallen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling. Maar het voorkomen van één of enkele van die signalen hoeft zeker niet altijd kindermishandeling in te houden. Enkele gedragsignalen bij kinderen zijn:

- agressief gedrag
- zich terugtrekken
- concentratiestoornissen
- seksueel uitdagend gedrag (kan wijzen op seksueel misbruik)
- angst voor (bepaalde) volwassenen.

We zouden kunnen zeggen dat een plotselinge gedragsverandering bij een kind een goede reden is om het extra in de gaten te houden.

Enkele signalen bij de ouders zijn:

- vreemde verklaringen geven voor lichamelijk letsel
- regelmatig met het kind bij huisarts en/of ziekenhuis op de stoep staan
- ouders tonen geen belangstelling voor schoolprestaties van kind
- kinderen regelmatig thuis houden van school of peuterspeelzaal

Hulpverlening

Hoe de hulpverlening aan een gezin waar een kind mishandeld wordt, eruit ziet, hangt af van de problemen die het betreffende gezin heeft. De hulp kan bestaan uit praktische zaken zoals het verkleinen van het isolement waarin het gezin verkeert, bemiddeling bij het vinden van werk, zorgen voor redelijke behuizing, voeding en kleding. Daarna kan, indien nodig, begonnen worden met hulp aan ouders en/of het kind. Dit kan bijv. gebeuren in een vorm van therapie, met het doel persoonlijke of opvoedingsproblemen op te lossen.

In eerste instantie zullen hulpverleners proberen ouders te helpen dat ze hun kind (weer) goed kunnen opvoeden. Als dit mislukt of ouders niet willen meewerken, kan de Raad voor de Kinderbescherming worden ingeschakeld. Deze Raad stelt dan een onderzoek in en legt de resultaten voor aan de kinderrechter.

Deze kan besluiten:

- Het kind of kinderen onder toezicht te stellen:

Er komt een gezinsvoogd die de ouders adviseert bij de opvoeding. De ouders moeten zijn of haar aanwijzingen opvolgen.

- de ouders uit de ouderlijke macht te ontheffen:

Ze hebben dan geen zeggenschap meer over hun kind, maar blijven wel zoveel mogelijk bij het kind betrokken.

- de ouders uit de ouderlijke macht te ontzetten:

De ouders verliezen de zeggenschap over het kind en de verantwoordelijkheid wordt overgedragen aan een voogd.

De wet

Kindermishandeling is strafbaar volgens het Wetboek van Strafrecht. Om verschillende redenen gaat men meestal niet tot vervolging over van de dader. Het Burgerlijk Wetboek kent een aantal mogelijkheden (maatregelen van Kinderbescherming) om het gezag van de ouders over het kind (tijdelijk) te beperken of hen ervan te ontheffen.

Voorkoming

Kindermishandeling kan op verschillende wijzen voorkomen worden:

- ouders moeten op (de voor- en nadelen van) hun ouderschap en mogelijke opvoedingsproblemen voorbereid worden.
- werkers met ouders en/of kinderen dienen te weten waar ze op moeten letten om in een vroeg stadium het risico op kindermishandeling te onderkennen zodat tijdig kan worden ingegrepen.
- kinderen en jongeren kunnen als ze goed geïnformeerd zijn over wat kindermishandeling is, zelf misschien sneller iemand in vertrouwen nemen.
- de samenleving kan bepaalde voorzieningen creëren waardoor de kans op kindermishandeling verkleind wordt. Bijvoorbeeld betere opvangmogelijkheden voor kinderen van werkende en niet- werkende ouders, meer part-time banen. Hierdoor kunnen spanningen in het gezin verminderen.